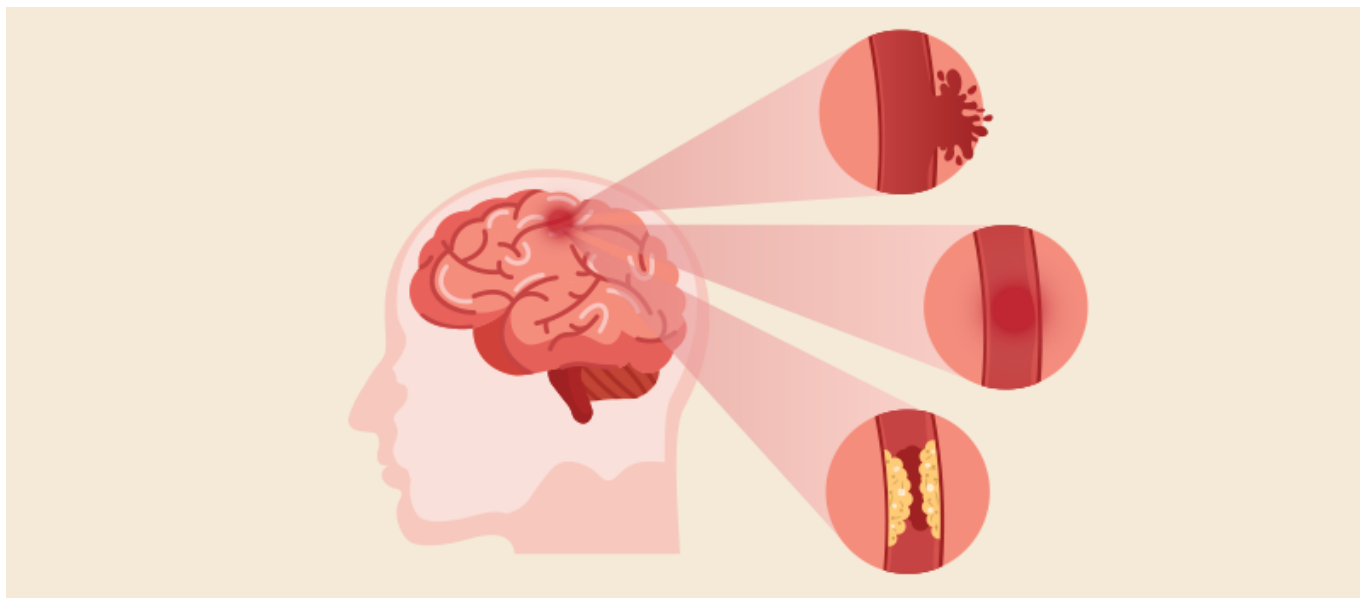

Gemorragik insult beýnide gan damarynyň ýarylmany netijesinde ýüze çykýar we beýniniň içinde ýa-da töwereginde gan akmagyna sebäp bolýar. Bu görnüşli insultlar gan düwünçeginiň döremegi netijesinde ýüze çykýan işemiki insultlardan has seýrek duş gelinýär, ýöne köplenç has agyr bolýar we möhüm nerw zeperlenmelerine ýa-da ölüme sebäp bolup biler. Gemorragik insultlar ähli insultlaryň takmynan 10-20%-ini emele getirýär.

Gemorragik insultlaryň esasy sebäpleri ýokary gan basyşy (gipertoniýa), anewrizmalar, arteriowenoz malformasiýalar (AVM) we kelle şikesleridir. Hroniki gipertoniýa gan damarlarynyň diwarlaryny gowşadyp, olaryň ýarylmagyna has ýykgyň edýär. Beýleki töwekgelçilik faktorlaryna çilim çekmek, artykmaç alkogol içmek we gan ýukaldyjy dermanlary ulanmak girýär.

Gemorragik insultyň alamatlary birden ýüze çykyp biler we agyr kelle agyrysy, ýanma, gaýtarma, ýüzde, gol ýa-da aýakda (esasan bir tarapda) gowşaklyk ýa-da ysmazlyk, gürlmekde ýa-da gürlmegi düşünmekde kynçylyk, deňagramlylygyň ýa-da utgaşmagyň ýitmegi ýaly alamatlary öz içine alyp biler. Diagnoz köplenç kompýuter tomografiýasy (KT) ýa-da magnit rezonans tomografiýasy (MRT) ýaly şekillendiriş barlaglary arkaly beýnide gan akmagyny anyklamak bilen goýulýar.

Gemorragik insultly näsaglar üçin derrew lukmançylyk kömegi möhümdir. Bejergi gan akmagyny gözegçilikde saklamaga we beýnide basyşy azaltmaga gönükdirilendir. Bu gan basyşyny peseltmek, antikoagulyasiýany tersine öwürmek we beýniniň içindäki basyşy dolandyrmak üçin dermanlary öz içine alyp biler. Käbir ýagdaýlarda ýarylýan gan damaryny bejermek ýa-da ýygnanan gany aýyrmak üçin hirurgiki önüni alyş gerek bolup biler. Uzak

möhletli dolandyryş gipertoniýany gözegçilikde saklamak we insult töwekgelçiligini azaltmak üçin durmuş ýörelgelerini üýtgetmek ýaly esasy sebäpleri çözmegi öz içine alýar.

Gemorragik insultlaryň önüni almak gipertoniýany gözegçilikde saklamak, çilim çekmekden gaça durmak, alkogol içgilerini çäklendirmek we sagdyn durmuş ýörelgesini saklamak bilen baglanyşyklydyr. Zygiderli barlaglar we gan basyşyny gözegçilikde saklamak mümkin bolan meseleleri ir anyklamaga we dolandyrmaga kömek edip biler.

Enejan BERDIÝEWA

**Myrat Garryýew adyndaky Türkmenistanyň Döwlet lukmançylyk
uniwersitetiniň Nerw keselleri we neýrohrurgiýa
kafedrasynyň assistenti**